

3812

Rättor.

Chr. Olsson, se sidan 54. I min ungdom hade de gamla: om man sätter föde åt rättor vid rätt-hälen äta de detta, men gör för övrigt ingen skada i den gård. De draga till grannorna och åstadkänner skada där och tager sin mesta föde från dem som icke givit rättorna något. För omkring 70 år sen fanns en Rypstare vid Näsbyholm som kunde säga ut rättor, men hur det gick till vet jag ej, men rättorna äro kloka djur, så att om de se att man vill dem väl, göra de ej välgöraren någon skada.

Vi hade goda ketter i mitt föräldrahem, så att jag anlita inge andra råd.

Min far var nämndeman och var med och skulle rädda slagen, befallslingen skulle ha.

Rpft. 1933 av: Bengtström, Skurups

Skriv endast på denna sida!

53-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

145.

Racharen.

Christian Olsson, nu boende i Skurup, f. i Ösmurp
 Femmenhögshärad 1848 berättar: Racharen skulle
 ju räkta hästar, ty inget heduligt folk ville befatta
 sig med sådant. Man sökte också Racharen för hus-
 djursjukdomar. Somliga Rachare vore dockliga
 Veterinärer. I min ungdom bodde en Rachare i
 Lindby, Femmenhögshärad, jag tror han hette Lind-
 ström. Sedan kom Veterinär Angelin till Skurup,
 och sedan gick denne icke utöfva Veterinärsygs-
 lan, men Veterinär Angelin var icke för långt
 när sådant djurlikt som Racharen, men
 han var ju studerad, men han var i praktiken
 endast en nalle, mot vad Racharen Lindström var.
 Han skulle ju som examinerad vara den ypperste,
 men var av dessa två den sämste.

Alph. 1933 av: J. Bengtström, Skurup

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bengtström*
 Härad: *Ommenhägs* Adress: *Cinkely, Murarp*
 Socken: *Önnerp* Berättat av: *Chr. Olsson*
 Uppteckningsår: *1938* Född år *1848* i *Önnerp*

Uppteckningen rör *Döva hunder.*

Chr. Olsson berättar: i min ungdom, i Önnerp, sade de gamle, att om tjuffer ville stjäla, kunde de döva leandhunden så, att de kunde fritt passera, utan att denne skällde. Om någon av tjufferna kunde komma till en av äggrederna, utan att hunden skällde, kunde hen hålla sin hand på en kushörna, medan tjufferne gjorde omringning i husen och stal, ja, de kunde gå förbi hunden, om den vore än aldrig, så arg, så gav den inget ljud från sig, så länge den ens stod och höllde handen på kushörnan. Att det blev lätt för denne att avlägsna sig från

huset, sedan de övriga tjjuvarne sett sig i säkerhet är ju en lätt sak. Mfpt. frågade: gällde detta, även om hunden var lösgående?

Chr. Olsson svarade: Denna fråga kan jag ej besvara, ty jag hörde dem endast samtala hund-hunden. Mfpt. I Sövestad 1877 kom en tiggegubbe som bitte trumpetare Martin Rutenfellt. Denne kunde döva hundar, Anders komma hade en aog handhand. Tiggegubben gick direkt bort till hunden, men då han kom nära gick hunden in i lovet och gick icke ut så länge Gubben stod vid lovet och skälde gjorde han icke. Det såg ut som han döva hunden med blicken. Tiggegubben var född omkring 1807. Han hade tjänat som trumpetare vid husarerna i Nstod.

Mfpt. 1933 av: J. Bengtström, Skurup

ACC. N:R. 3812

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bergström*
Härad: *Wemmenhög* Adress: *Vinkelg. Skurup*
Socken: *Ösmarp* Berättat av: *Chr. Nilsson*
Uppteckningsår: *1933* Född år *1848* i *Ösmarp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Uppteckningen rör *Sjäuver.*

I min ungdom kalla man icke denne sjukdom
"Engelska sjukhan". Man kalla den: "Sjäuver."
Min far var nämndeman och en liten systar till
mig hade: "Sjäuver". Till att börja med trodde far
att hon skulle tillfriskna utan läkare-ordina-
tion. Eld omkring fyra års ålder blev hon sämre
och nu visste far ett råd, som var effektivt.
Han var ju nämndeman och hade lätt för att få
ut en smördare fanns. Nu anskaffar han
en smördare som kommer dit och han hade sagt
till flickan, att hon skulle dricka ur smörens
hand då han kom, så blev hon snart duktig

ALBERTS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

igen. Flichan var så stor, att hon förstod ned
han skulle göra. Mordaren kommer in i stugan,
håller sin hand så, att lite vatten stannar i
handen. Nu går flichan bort och dricker ur man-
nens hand. Denne tjuv och gäv och flichan börja
att bli mer levnadsglad, väste upp och blev en
frisk, stor och stark människa. Olsson tillägger:
man kan tänka sig saken så: ka eller från denna
onaturligt hårda människas kan ha följt med
vattnet in i flicans kropp och hon därigenom
fick något av denna hårda natur.

Fru Karna Rasengren, f. 1863 i Skurup, säger:
jag har ej sett någon som ännu detta bote-
medel, men då jag var liten, hörde jag de gamla
säger i Skurup, att de ännu samma bote-
medel "Sjöver."

Uppptecknat 1983 av: Bengtström, Skurup.

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bergström*
 Härad: *Wimmerbyhögs* Adress: *Einkehj. Skurup*
 Socken: *Ömmerp* Berättat av: *Chr. Olsson*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1848* i *Ömmerp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Uppteckningen rör *Hyllemor.*

När jag var liten iakttag jag, att folket i Ömmerp
 hypte en viss vördnad för ett hylleträd eller en hylle-
 lenske. De ansågo att en kvinns person bodde i hylle-
 trädet, som man kallade hyllemor. (Enligt uppf-
 tecknarens uppfattning, hypte folket i Ömmerp samma
 vördnad för ett hylleträd, som folket på sin tid
 hypte för S:t Olofs yxa. Man såg detta träd både
 med vördnad och bävan, ty de visste vilken un-
 derlysk kraft hylleträdet egde.) Berättaren fortsätter:
 Hyllemor kunde göra både nytta och skada. Om
 man kom till att vidröra trädet kunde man på
 "hylleskål", i "Högastad: hyllebläst", man fick blåsor

Åtan och särnader på kroppen. Ett värdesamt
medel mot detta onda var, att man skulle tvätta
blåsvorna med osilad mjölk och den sjuka skulle
gå tigande till hylleträdet eller busken, en kväll
sedan solen gått ned och besta denna mjölkfri
hylleträdet-busken, men om denne skulle säga
något till hylleträdet-busken, vet jag ej, men tydligen
det gjorde det. De som voro sorgsna, modfädda,
levnadströtta m. m. sökte bot hos hyllemor.

De gingo bort till hylle trädet, ställde sig framför
trädet, "naturligtvis allt tigande", men om de
skulle säga något till hyllemor, vet jag ej, men
fallhet i Örnarp trodde att hyllemor förmådde
att giva dem livsglädje igen. Då sådant skulle
göras i tygethet vet man ju icke hur många som
besökte hyllemor, men alla bytte en viss vördnad
för hylleträdet. Klippst. 1933 ad: J. Bergström, Skurup

ACC. N:R. 3812

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bergström*
 Härad: *Vimmerby* Adress: *Vinkel, Skurup*
 Socken: *(Örnarp) Skurup* Berättat av: *Chr. Olsson*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1848* i *Örnarp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Uppteckningen rör *Slagruta.*

För många år sen köpte jag ett hus i Skurup och skulle gräva en brunn. En person i Skurup, som hette Blomkvist hade ordet om sig att kunna uppsöka vattenädror. Jag sände bud till denne och han kom.

Han sade: jag är så magnetisk att jag kan utan slagruta uppsöka vattenädror. Detta kan jag med blotta handen. Han gick omkring på gården och sade: här är en bra vattenådra. Vi grävde och efter 10 alnars djup kom vi på en stark vattenådra.

Brunnen har på 50 år aldrig varit tom utan har ständigt hållt vatten. Detta visar, att han kunde bestämma var vattenådran gick.

Samme berättere: andre använde slaggrutor av
antingen pilträd eller hassel:

Slaggrutan

Grenarne äro oregelbundet i
pil- och hasselträd.

Man håller man i de yttersta ändarna, parallellt med
jorden, och går omkring. Kommer man över en
vattenådra drager a. sig ned mot jorden och det är
omöjligt att hålla slaggrutan i den ställning den
hade från början. De kunna hålla så hårt att bes-
ken vrides ur grenarne, men oaktat denna kraft
går dock likväl a. mot jorden. Under är vatten-
ådran. Alla äro icke lika magnetiska, ty kan en
gå omkring med den och inget märks, med en
annan kan med all sin kraft icke hålla den.

Allt upprosa metall med slaggruta, har jag icke hört.

Uppf. 1933 av: Bengtström, Skurup

ACC. N:R. 3812

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bengtsson*
 Härad: *Vemmenhög* Adress: *Vinkel, Ishusuf*
 Socken: *Örnarp* Berättat av: *Chr. Olsson*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1848* i *Örnarp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Uppteckningen rör *Kyrk-grimmen.*

Den gamla kyrkan som nu är i Örnarp byggdes för om-
 bring 60 år sen. Den kyrka som fanns tidigare an-
 sågs vara en av de äldsta i riket. Då man byggde
 en kyrka, skulle man inmurade en levande varel-
 se, levande, i muren. I Örnarp inmurade man
 ett lamm. Detta blev en kyrkgrimm. Den gamla
 prästgården låg så, att en gång från drängkammaren
 gick in till kyrkgården. Sedan drängarna lagt sig
 gick kyrkgrimmen in och lade sig på sängdynan
 över drängarna. De hörde när den kom och om
 morgonen då de skulle stiga upp var den gånge.
 Drängarna visste att det var kyrkgrimmen, men tog

och lät den gå sina färder. Detta fortsatte den
med, så länge den gamla kyrkan var till, men
sedan upphörde den. Drängarna voro inte rädda,
ty de visste att den inte gjorde dem något ont.
Från kyrkan till drängkammaren svände den
den korta gången som sin väg och gick samma
väg till kyrkan igen. Endast drängkammaren
var besökt av kyrkgrimmarna. Övriga rum i går-
den hade aldrig besök av kyrkgrimmarna.

Min far var med och stod spetsgård, då den siste
blev helshuggen i Fullstoop, han såg att de lede
svendet mellan benen på liket, men hur kisten
såg ut tog jag aldrig reda på, ty det var ju en hemsk
syn att skida, och flisa poro fram och tag blod och
skida i sig, som hade fallande sat. Där de länjde på
fälan och gick spöskulle nämligen vara närvarande.

Uppförelsen 1933 av: J. Bergström, Skurufors
(och nästan slagen.)

LUNDS UNIVERSITETSBOKFÖRHANDLINGAR
12

Landskap: *Malmöhus län* Upptecknat av: *J. Bergström*
 Härad: *Veumenhögs* Adress: *Vinkelg. Skurup*
 Socken: *Örnarp* Berättat av: *Chr. Olsson*
 Uppteckningsår: *1933* Född år *1848* i *Örnarp*

Uppteckningen rör *Lyfte*.

Da jag var ung hörde jag de gamle i Örnarp ontala, att om en kvinna under havendeskapet lit åderstäl sig, veckan glömd, (av: upptecknaren. För 60 år sen hörde jag de gamla i Slögestad säga; 19de veckan), så skulle även om kvinnan blir skrämd under havendeskapet, barnet dock bli vänt^{lene} gå sigat lyfte, så att lyfte kunde förebyggas. Sedan kvinnan i Örnarp blivit förlössad, gick hon icke gå över någon dörrtröskel förr, än den degen hon skulle kyrktagas. Kyrktegningen var en mycket såsed, ty verfvär skulle kvinnan ligga på knä innanför kyrk-dörren, som brattslingsen brukar ligga. Hon hade

ju i sêre legätt något brott. (av apptecknaren; jag
 gav inrättarna med berättelsen, men lite skillnad
 var där mellan en kyrkogångskvinnas och en brottlig
 kvinnas. Klokkeren uppvakte kyrkogångskvinnan
 med en fall, medan den brottliga kvinnan
 gick knäböja på dörrtröskeln, men i en hast
 sig det jämförligt ut. Man bör och betänka att
 berättaren är en nämndemanns son.) Varje jul-
 dagsmorgon gick verkligen pojkar eller drängar i
 mitt hem gå ut till djuren för, än de varit inne
 och tagit en sup och några biter mat. Lag vare
 samma för fågeln som skulle själka. Maten
 gick i sêre tagas ur bordet julafton, man förde
 därefter på andra bordshalvan och sedan man
 läst för maten och sjungit ett par psalmer, spela
 man kort på andra bordshalvan.

Apptecknat 1933 av: J. Bergström, Skerfve